

Souhrnná teritoriální informace:

Rumunsko

Velvyslanectví ČR v Rumunsku 14. 5. 2021 8:09

Rumunsko je poloprezidentskou republikou a má dvoukomorový parlamentní systém. Senát (horní komora) má 136 křesel a Poslanecká sněmovna (dolní komora) 330. Obě komory jsou voleny přímo na čtyřleté funkční období ze 43 vícečlenných volebních obvodů zahrnujících 41 krajů + obvod hlavního města Bukurešti a obvod diaspora. Hlavou státu je prezident, v současné době Klaus Iohannis. Od prosince 2020 zemi vládne nová středopravá většinová koalice. Lze očekávat, že současný parlament se ukáže stabilnější než její předchůdce, který za tři roky vystřídal tři předsedy vlád. Vláda nastupuje kurz pomalé fiskální konsolidace. S fiskálními deficity, které mají do roku 2023 zůstat nad 3 % HDP, se Rumunsko dostane do konfliktu s rozpočtovými pravidly EU. Pandemie zpomaluje výraznější hospodářské oživení, ke kterému dojde pravděpodobně až v roce 2022. Je zpochybňována schopnost vládních institucí zvládnout současnou pandemickou krizi. Rumunská národní banka (centrální banka) bude regulovat výkyvy rumunské měny a přestože by Rumunsko nemělo mít problémy s financováním svých deficitů, představují riziko pro stabilitu měny. Rumunské vládní instituce v minulosti nesplňovaly standardy EU a byly monitorovány v rámci mechanismu spolupráce a ověřování. V zahraničních vztazích se významně nezmění obchodní a bezpečnostní vztahy s EU a USA, Rumunsko bude i nadále těžit z úzkých vztahů s USA. Rumunsko je země s významným růstovým potenciálem, založeným na procesu ekonomické konvergence a šíření technologií. Dlouhodobý výhled je však složitý. Kvalita rumunských institucí zůstává na relativně nízké úrovni, a to i s přihlédnutím na probíhající změny. Regulační prostředí zůstává nedostatečné, ačkoli přijímání zákonů a směrnic EU přispívá k postupnému pokroku. Demografické údaje jsou nepříznivé, populace v produktivním věku se zásadně snižuje a existuje nepříznivý vztah mezi celkovým růstem populace a populací v produktivním věku (ten klesá rychleji). V zemi přetrvávají velké sociální rozdíly mezi regiony a mezi městem a venkovem, a řadí se také vysoko v chudobě. Konkurenceschopnost hospodářství je stále založena na nízkých nákladech a mzdách. Trh s pracovní silou se postupně i zde stává méně dostupným a začíná se objevovat hlavně nedostatek kvalifikované pracovní síly, především v oblastech s vyšší koncentrací investic. Vládní plány na hospodářskou obnovu se opírají o zelenou transformaci v dopravě a boji proti změně klimatu, veřejné službě, rozvoji měst, obnově kulturního dědictví, a především na ekonomické konkurenceschopnosti, odolnosti a digitalizaci. Zdravotní krize přináší celou řadu příležitostí a to i vzhledem k masivním investičním prioritám resp. reformám, které Rumunsko přijme k překonání současné krize za pomoci EU finančního nástroje Národního plánu oživení a odolnosti. Rumunsko je jedním z největších obchodních partnerů ČR v regionu jihovýchodní Evropy, což je dáno nejen politickými, ekonomickými a obchodními vazbami mezi oběma státy, ale také značným potenciálem rumunského trhu a relativní geografickou blízkostí obou zemí. Hodnota českého vývozu do Rumunska se v roce 2019 meziročně zvýšila o 7,50 % na 2,75 mld. €, hodnota dovozu z Rumunska vzrostla o 7,60 % na 2,26 mld. €. Bilance zahraničního obchodu skončila přebytkem 0,49 mld. € ve prospěch ČR. Obrat zahraničního obchodu meziročně vzrostl na 5 mld. €. Komoditní struktura vzájemného obchodu zůstává dlouhodobě bez větších změn. Dopravní průmysl a infrastruktura, zemědělský a potravinářský průmysl, ICT, zdravotnický a farmaceutický průmysl, obranný průmysl. V rámci této „Mapy strategických příležitostí“ se nabízí široké pole působení českým hospodářským subjektům.

Základní údaje	
Hlavní město	Bukurešť (București, Bucharest)
Počet obyvatel	19,40 mil
Jazyk	rumunština, na úrovni místní správy je v některých oblastech možné užívat i jazyky menšin
Náboženství	křesťanství (81 % Rumunská pravoslavná církev)
Státní zřízení	republika (parlamentní systém více stran se silnými pravomocemi prezidenta, 2 komory parlamentu)
Hlava státu	Klaus Iohannis
Hlava vlády	Florin Citu
Název měny	Rumunský leu, 100 bani, (ISO 4217 kód je RON)
Cestování	
Časový posun	+1 hod
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	PhDr. Halka Kaiserová
Ekonomický úsek	Ing. Rudolf Opatřil
Konzulární úsek	-
CzechTrade	Mgr. Bc. Kryštof Rygl
Czechinvest	NE
Ekonomika	
Nominální HDP (mld. USD)	277,8
Hospodářský růst (%)	3,9
Inflace (%)	3,4
Nezaměstnanost (%)	4,9

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

4 Kulturní a obchodní jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchrana, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

- **Oficiální název státu** România, Rumunsko
- Rumunsko je **parlamentní demokracií**, poloprezidentskou republikou. Dvoukomorový parlament je tvořen Poslaneckou sněmovnou a Senátem a jejich funkční období je čtyřleté. Obě komory jsou si rovné (symetrický bikameralismus).
- **Prezident** (v současnosti Klaus Iohannis, zvolen 2014 a 2019) je volen přímo na 5 let.
- **Parlamentní volby** do obou parlamentních komor se uskutečnily v Rumunsku dne 6. 12. 2020. Zvítězila v nich Sociálně demokratická strana (PSD) s 28,90 % resp. 29,32 %, následovaná Národně liberální stranou (PNL), Uníí pro záchranu Rumunska/PLUS (USR/PLUS), Aliancí pro sjednocení Rumunska (AUR) a Demokratickým svazem Maďarů v Rumunsku (UDMR). Volební účast dosáhla 33,24 % a jednalo se o nejnižší volební účast od roku 1989. Premiérem se stal Florin Citu (PNL) a vládu tvoří PNL, USR-PLUS a UDMR.
- **K významným změnám** by mělo dojít v oblasti justice. Pokud jde o reformy, ty ústavní nepřijdou prosadit bez dohody s PSD, která je s ohledem na vyhrané volby nejsilnější parlamentní opoziční stranou. V oblasti vnitra chce vláda uskutečnit reorganizaci ministerstva vnitra a provést kompletní digitalizaci matrik. V oblasti justice hodlá provést změny v Ústavě, reformu Ústavního soudu a soudní inspekce a zrušit Zvláštní sekci pro vyšetřování trestných činů v soudnictví. Na programu je také potřebná reforma zdravotnictví a zlepšení školského systému. V oblasti životního prostředí hodlá vláda zavést nový systém varování před znečištěním a významně posílit recyklaci odpadu (snížení nejméně o 75 % odpadu, který končí na skládkách, do roku 2025).
- V oblasti financí **nehodlá vláda zavádět nové daně a počítá se vstupem do eurozóny v roce 2024**. Vláda chce také uskutečnit masivní modernizaci 70% silnic a řady nemocnic a škol.
- Bližší informace ke **složení rumunské vlády** lze získat na <http://gov.ro/en/government/the-cabinet-of-ministers>.

1.2 Zahraniční politika země

- Rumunsko je od roku 2007 **členem Evropské unie**, od roku 2004 **členem NATO**. Klíčové bezpečnostní vazby má na Spojené státy americké, jež jsou v zemi vojensky přítomné od roku 2005. Není součástí Schengenského prostoru.
- Od 1. 1. 2007 v Rumunsku působí **Zastoupení Evropské komise**.
- **Vládní koalice je zřetelně proevropská**.
- Pokud jde o vládní program, vláda mj. **hodlá v oblasti zahraničních vztahů posílit roli a vliv RO v EU a NATO a rozvíjet partnerství s USA**. V oblasti obrany hodlá udržet rozpočet na úrovni nejméně 2% HDP (což se daří již 6 let v řadě), posílit vztahy s NATO i EU.
- V roce 2004 Mezinárodní soudní dvůr (ICJ) rozhodl ve prospěch Rumunska ve sporu s Ukrajinou ohledně ukrajinou spravovaného Hadího ostrova (Zmiyinyy /Serpilor) a námořního vymezení hranic.

1.3 Obyvatelstvo

- **Počet obyvatel:** 19,4 mil. (2019)

- Hustota obyvatel: cca 90 obyvatel na 1 km²

Národnostní složení

- 89,5 % Rumunů,
- 6,7 % Maďarů,
- 2,5 % Romů,
- 0,3 % Němců,
- 0,3 % Ukrajinců,
- 0,2 % Turků
- a dále Srbové, Tataři, Slováci, Češi, a jiní.

Česká krajanská komunita (při posledním sčítání 3,8 tis. osob, poslední oficiálně uváděné číslo je 1,5 tis. osob. Podle samotných krajanů je toto číslo velmi nízké) v rumunském Banátu se zmenšuje hlavně kvůli postupnému odchodu českých krajanů většinou do České republiky. Odchod způsobují náročné životní podmínky na relativně zaostalém horském venkově s nedostatkem pracovních příležitostí. Zdejší Češi a Slováci jsou od roku 1990 organizováni v Demokratickém svazu Slováků a Čechů v Rumunsku. Svaz je organizovaný do čtyř samosprávných oblastních filiálk: Bihor, Arad, Temešvár a jižní Banát se sídlem v Nové Moldavě. Většina Čechů náleží do jihobanátské filiálky, jejímž předsedou je Štefan Bouda, e-mail: udscrffc_banatsud@yahoo.com. Předsedou Demokratického svazu Slováků a Čechů v Rumunsku a také poslancem zastupujícím menšinu je Adrian-Miroslav Merka, e-mail: adrian_miroslav@yahoo.com. Demokratický svaz Slováků a Čechů v Rumunsku, stejně jako i jiné menšinové organizace z Rumunska, se může účastnit parlamentních voleb.

Podle sčítání lidu v roce 2011 se **většina obyvatel hlásí ke křesťanství**. Rumunská pravoslavná církev má na celém světě asi 20 miliónů příslušníků, čímž je po ruské pravoslavné církvi druhou nejpočetnější pravoslavnou církví na světě.

- 81 % Rumunská pravoslavná církev,
- 6,2 % Protestantská církev,
- 4,3 % Římskokatolická církev,
- 0,8 % Řeckokatolická církev.

2 Ekonomie

Podkapitoly:

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

2.1 Základní údaje

HDP Rumunska se ve čtvrtém čtvrtletí (Q4) roku 2020 ve srovnání s předchozím čtvrtletím zvýšilo více, než se očekávalo - a to v sezónně očištěném vyjádření o 5,30 %. Meziročně HDP země v posledním čtvrtletí roku 2020 meziročně poklesl pouze o 1,70 %, což je výrazné zlepšení oproti meziročnímu poklesu o 5,60 % ve třetím čtvrtletí. Pro rok 2020 byl **hrubý domácí produkt Rumunska na obyvatele** odhadnut na přibližně 12 797 USD. Očekává se, že HDP Rumunska na obyvatele se do roku 2021 bude necelých 15 000 USD.

V roce 2020 se **obchodní schodek** Rumunska pohybuje kolem 21,4 miliardy USD. Zahraniční dluh Rumunska v roce 2020 narostl o 15,60 % (7,10 % HDP) a dosáhl tak celkové hodnoty 125,4 miliardy EUR (57 % HDP). Výše a růst zahraničního dluhu je Rumunskou národní bankou (BNR) považován za primární risk pro fiskální stabilitu země.

V prosinci 2020 byla **inflace** na hodnotě 2,10 %.

Nezaměstnanost byla v listopadu 2020 5,10 % a patřila mezi nejnižší v Evropě. Nejvyšší míra registrované nezaměstnanosti je v jihozápadním regionu a v jihovýchodním regionu země. Nejnižší míra registrované nezaměstnanosti je v hlavním městě Bukurešti a jeho okolí.

V roce 2019 přispělo **zemědělství** k HDP Rumunska cca 4,10 %, **průmysl** 28,20 % a sektor **služeb** 58,20 %. V roce 2020 bylo v Rumunsku zaměstnáno v **zemědělství** 21,30 % pracovní síly, v **průmyslu** 30,20 % a v sektoru **služeb** 48,60 %. Rumunsko je 7. největším výrobcem zemědělských produktů v Evropské unii. Rizikem v této oblasti není ani tak COVID 19, ale klimatické změny.

Rok 2020 znamenal téměř 16 % **pokles výroby** oproti roku 2019. V zemi působí automobilky Dacia a Ford. Rumunsko je čistým vývozcem elektrické energie. Přibližně třetina vyrobené energie pochází z obnovitelných zdrojů, většinou z vodních elektráren. Jedinou jadernou elektrárnou je elektrárna Cernavodă. Země má též jednu z největších rafinérských kapacit ve východní Evropě a pracuje na těžbě zemního plynu v Černém moři.

Struktura Rumunského **vývozu** dle statistik INS: součástky do automobilového průmyslu, izolované vodiče, automobily, rafinovaná ropa, pšenice, pneumatiky z pryže, sedačky, kožená obuv.

Struktura Rumunského **dovozu** dle statistik INS: strojírenské výrobky, elektrické přístroje, dopravní a strojírenské zařízení, minerální paliva, železné rudy a výrobky z oceli, léčiva, zdravotnické potřeby.

Ratings: S&P - BBB- stable Moody's - Baa3 negative Fitch - BBB- negative; EULER Hermes v březnu 2021 ohodnotil Country Risk Rating na B3

Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022
Růst HDP (%)	4,5	4,2	-3,9	3,9	4,9
HDP/obyv. (USD/PPP)	30 121,8	33 326,6	32 870,0	34 860,0	37 450,0
Inflace (%)	4,6	3,8	2,7	3,4	2,9
Nezaměstnanost (%)	4,2	3,9	5,1	4,9	4,6
Export zboží (mld. USD)	73,1	70,6	65,5	75,7	82,3
Import zboží (mld. USD)	90,4	90,1	86,7	99,7	106,0
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	-17,4	-19,5	-21,4	-24,1	-23,7
Průmyslová produkce (% změna)	3,5	-2,3	-9,2	6,0	4,8
Populace (mil.)	19,5	19,4	19,2	19,1	19,0

Konkurenceschopnost	52/140	51/141	N/A	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	3/7	3/7	3/7	3/7	N/A

Zdroj: EIU, OECD, WEF

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

Státní rozpočet 2021

Vláda se zaměřuje na fiskální konsolidaci. Relativně pomalé ekonomické oživení v roce 2021 a zvýšené požadavky na programy v oblasti veřejného zdraví a sociálního zabezpečení, vyplývající z vleklé pandemie COVID 19 zpomalí výraznější fiskální konsolidaci.

Pro rok 2021 se vláda zaměřuje na **rozpočtový schodek** ve výši 7,16 % HDP. Dojde ke zmrazení veřejných mezd a náhrad, budou sníženy dotace dopravy studentů a státní zaměstnanci již nebudou finančně odměňováni za práci přesčas, ale místo toho dostanou dny dovolené navíc. Podle údajů ministerstva práce mělo na konci roku 2020 Rumunsko přibližně 1,249 milionu zaměstnanců veřejného sektoru, což představovalo 22 % všech zaměstnanců v zemi.

Vláda předpokládá, že **schodek rozpočtu poklesne** na 5,80 % HDP v roce 2022 a 4,40 % v roce 2023, což je podle analýz The Economist Intelligence Unit splnitelný cíl. Zatímco rozpočtový schodek v hotovostním vyjádření se odhaduje na 7,16 % HDP, schodek podle standardů Evropského systému účtů (ESA) se odhaduje na 8,23 % HDP.

Vláda si klade za cíl **snížit deficit** na 2,90 % HDP do roku 2024 a vrátit se tak k cílovému schodku HDP pod 3 % stanoveném v Maastrichtské smlouvě. Rozpočtové příjmy v roce 2021 se odhadují na 365 miliard RON, což je meziroční nárůst o 13 %, výdaje se odhadují na 445 miliard RON, což je o 5 % více než v roce 2020. Investiční výdaje jsou naplánovány na 61,40 miliardy RON neboli 5,50 % HDP.

Zahraniční dluh narostl v roce 2020 o 15,6 % (7,1 % HDP) a celkový zahraniční dluh tak dosáhl na 125,40 miliard EUR, neboli 57 % HDP. Z celkového zahraničního dluhu se dlouhodobý zahraniční dluh meziročně zvýšil o 22,80 % na 91,27 miliardy EUR (72,80 % z celku), zatímco krátkodobý zahraniční dluh se meziročně mírně snížil o 3,60 % na 34,2 miliardy EUR (27,20 % z celku).

Devizové rezervy Rumunské národní banky (BNR) dosáhly na konci dubna 2021 výše 38,3 miliardy EUR, což je nárůst o 7,3 % (2,6 miliardy EUR) ve srovnání s koncem března 2021. V průběhu dubna byly vykázány výnosy ve výši 4,17 miliardy EUR a odlivu ve výši 1,58 miliardy EUR.

Zlatá rezerva zůstala na 103,6 tunách. Vzhledem k vývoji cen zlata činila jeho hodnota 4,88 miliardy EUR. Rezervy Rumunska (měny + zlato) k 30. dubnu 2021 činily 43,18 miliardy EUR.

2.3 Bankovní systém

Podle Rumunské národní banky (BNR) drží tři nejvýznamnější rumunské banky 43 % aktiv země. Sedm nejlepších bank ovládá 77 % trhu, zatímco prvních 10 bank tvoří 85 % trhu. Zbývajících 24 bank má podíl na trhu pod 15 %.

Největší rumunskou bankou je Banca Transilvania. Její celková aktiva dosáhla na konci roku 2019 87,70 miliard RON (18,35 miliardy EUR), zatímco její podíl na trhu se zvýšil na 17,70 %. Banky na 2. a 3. místě, BCR vlastněná skupinou Erste Group a BRD součástí skupiny Societe Generale, ztratily podíl na trhu na 14,40 % (-0,60 %) a 11,30 % (-0,70 %). Na 4. místě je ING Bank s 44,60 miliardami lei (9,33 miliard EUR) a 9% podíl na trhu.

Úroková sazba (monetary policy interest rate) je 2,00 %, lombardní úroková sazba 2,50 %. BNR očekává, že úrokové sazby z půjček (ROBOR) se výrazně posunou směrem dolů.

Regulace - BNR se zavázala ke koupi vládních cenných papírů denominovaných v RON na sekundárním trhu „s cílem konsolidovat strukturální likviditu v bankovním systému, která by měla přispět k hladkému financování reálné ekonomiky a veřejného sektoru“. Opatření BNR by měla přinést na trh více likvidity, ale mohou mít negativní dopad na směnný kurz a vést k ještě silnějšímu znehodnocení rumunské měny.

2.4 Daňový systém

U fyzických osob platí paušální sazba 10 %.

Dividendový příjem získaný rumunským rezidentem je zdaněn zvláštní sazbou 5 %. Zdanitelný příjem z prodeje nemovitostí je zdaněn sazbou 3 %.

Standardní sazba daně z příjmu právnických osob je 16 %.

Mikropodniky (tj. malé společnosti, které splňují určitá kritéria a mají obrat pod 1 milion EUR) podléhají sazbě 1 % nebo 3 %.

Standardní sazba DPH je 19 %.

Snížená sazba DPH 5 % se týká knih, novin, časopisů, učebnic, hotelů, restaurací, přístupu do muzeí, hradů, kin, zoologických a botanických zahrad, zábavních a rekreačních parků a sportovních akcí.

Snížená sazba DPH 9 % se týká ortopedických výrobků, léků (vč. veterinárních), hnojiv, semen a určitých potravin.

Očekávaný vývoj

V posledním čtvrtletí roku 2020 zaznamenalo Rumunsko nejvyšší růst Q/Q HDP mezi členskými státy Evropské unie – 4,80 %, což vedlo například Mezinárodní měnový fond k vylepšení rumunského výhledu pro rok 2021, kdy očekává 6 % růst HDP. Podle této projekce by byl rumunský růst druhý nejvyšší po Španělsku, 6,40 %. Světová banka očekává v roce 2021 růst HDP o 4,30 % a pro rok 2022 4,10 %. Jde o signifikantní změny, neboť původně banka předpovídala pouze 3,50 % růst HDP.

Detailnější informace lze nalézt: Daňový systém přehledně

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

Podkapitoly:

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s EU

Hlavním obchodním partnerem Rumunska jsou členské země EU. Prvních deset zemí, do kterých Rumunsko nejvíce vyváželo, byly Německo, Itálie, Francie, Maďarsko, Velká Británie, Bulharsko, Turecko, Polsko, Španělsko a Česká republika. Mezi prvních 10 zemí, ze kterých Rumunsko nejvíce dováželo, patřilo Německo, Itálie, Maďarsko, Polsko, Francie, Čína, Nizozemsko, Turecko, Rakousko a Rusko.

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z EU (mil. EUR)	51 976,6	52 830,8	45 772,6	N/A	N/A
Import do EU (mil. EUR)	61 869,3	64 396,4	59 236,0	N/A	N/A
Saldo s EU (mil. EUR)	-9 892,7	-11 565,6	-13 463,3	N/A	N/A

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy s ČR

Rumunsko patří k největším obchodním partnerům České republiky v regionu jihovýchodní Evropy. Nyní zaujímáme 15. místo v obchodní výměně a exportu a 17. místo v importu rumunského zboží do ČR, máme kladnou bilanci 616 883 tis. EUR. Česká republika má potenciál na další zvýšení dynamiky svého exportu. Je to dáno politickými, ekonomickými a obchodními vazbami mezi oběma státy, a také značným potenciálem rumunského trhu a relativní geografickou blízkostí obou zemí.

Exportních příležitostí - domácí produkce zatím zdaleka nestačí pokrýt poptávku. Jednou z příčin je nedokončená restrukturalizace a obecně nižší produktivita práce.

Českým podnikům se v Rumunsku daří. Dle rumunského obchodního rejstříku je k 1. 1. 2021 v Rumunsku 1 152 českých firem, na druhou stranu ČEZ se rozhodl prodat rumunská aktiva.

Je otázkou, jaké příležitosti resp. hrozby přinese ve vzájemném obchodě pandemie COVID 19.

Obchodní výměna s ČR

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z ČR (mld. CZK)	66,1	70,7	69,1	N/A	N/A
Import do ČR (mld. CZK)	54,2	58,1	52,8	N/A	N/A
Saldo s ČR (mld. CZK)	-12,0	-12,6	-16,3	N/A	N/A

Zdroj: ČSÚ

3.2 FTA a smlouvy

Smlouvy s EU

FREE TRADE AGREEMENT (FTA) mezi Rumunskem a Moldavskou republikou byla podepsána 15. 2. 1994.

Rumunsko je od roku 2007 členem Evropské unie (není součástí Schengenského prostoru). Hlavním úkolem Rumunska by mělo být z pohledu Evropské komise odstraňování byrokracie a nízkých investic do vzdělávání, zdravotnictví a infrastruktury. S ohledem na uvedené nedostatky Evropská komise řadí Rumunsko mezi země s makroekonomickou nerovnováhou.

Zastoupení EU v zemi Od 1. 1. 2007 v Rumunsku působí Zastoupení Evropské komise. Kontaktní adresa: Strada Vasile Lascăr 31, 020492 București, Romania Tel: 0040-21-203.54.00; fax 0040-21-3168808 Email: comm-rep-ro@europa.eu

Smlouvy s ČR

- Dohoda mezi Federálním výborem pro technický a investiční rozvoj Československé socialistické republiky a Výborem pro jadernou energii Rumunské socialistické republiky, Praha, 18. 11. 1969
- Protokol mezi vládou České a Slovenské Federativní Republiky a vládou Rumunska o vypořádání vzájemných pohledávek a závazků v platebních vztazích existujících k 31. 12. 1990, spojených s přechodem na účtování ve volně směnitelných měnách od 1. ledna 1991, Brno, 11. 09. 1991, č. 177/1992 Sb.
- Smlouva mezi vládou České republiky a vládou Rumunska o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a z majetku, Bukurešť, 08. 11. 1993, č. 180/1994 Sb.
- Smlouva mezi Českou republikou a Rumunskem o spolupráci v boji proti organizovanému zločinu, nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami a prekurzory, terorismu a další závažné trestné činnosti, Praha, 13. 11. 2001, č. 33/2003 Sb. m. s.
- Protokol mezi vládou České republiky a vládou Rumunska o změně Dohody mezi vládou České republiky a vládou Rumunska o podpoře a vzájemné ochraně investic, Praha, 22. 01. 2008, č. 60/2009 Sb.m.s.
- Dohoda mezi Ministerstvem zemědělství České republiky a Ministerstvem životního prostředí, vodního a lesního hospodářství Rumunska o spolupráci v oblasti lesního hospodářství, 9. 6. 2015, č. 37/2016 Sb.m.s.

3.3 Rozvojová spolupráce

Poskytování rozvojových fondů a nástrojů EU

V Rumunsku jsou aktivní Evropská investiční banka (EIB) a Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD). EBRD v minulých letech podpořila několik významných investic, které směřovaly hlavně do městské infrastruktury a do restrukturalizace státních podniků. V Rumunsku se EBRD zaměřuje hlavně na podporu stability a rozšiřování produktů ve finančním sektoru, na posílení infrastruktury prostřednictvím vyšší efektivity a většího zapojení soukromého sektoru, na projekty v oblasti vodovodů a kanalizací, odpadového hospodářství, v oblasti dálkového vytápění apod. Další projekty se týkají oblastí, které napomáhají zlepšit provozní efektivity, úroveň služeb a snižování závislosti na veřejných subvencích a státním financování.

Významnou projektovou oblastí je rovněž rekonstrukce energetického sektoru a zvýšení energetické účinnosti a udržitelnosti. Pro podnikatele z České republiky zde existují možnosti spolupráce např. formou subdodávek.

3.4 Perspektivní obory (MOP)

Post-COVID-19 příležitosti pro české exportéry

Vládní plány na hospodářskou obnovu se opírají o zelenou transformaci v dopravě a boji proti změně klimatu, veřejné službě, rozvoji měst, obnově kulturního dědictví, a především na ekonomické konkurenceschopnosti, odolnosti a digitalizaci.

► Zemědělský a potravinářský průmysl

Pro české firmy může být perspektivní například: potravinářské výrobky (mražené, chlazené a konzervované výrobky, oleje, ovoce a zelenina, cukrovinky, koření směsi, ad.), zdravá výživa (cereálie, dietní a vegetariánské výrobky, produkty bez laktózy a lepku), technologie pro zpracovatelský průmysl (masokombináty, pekárny, mlékárny, konzervárny, zpracovatele ryb, chladírny a mrazírny, ad.), dodávky pekárenských strojů, nápojářských linek i dalších technologií pro zpracovatelské a potravinářské podniky, výroba a dodávka zemědělských strojů a další technické vybavení farem a zemědělských provozů, vč. souvisejících náhradních dílů ad., výroba a dodávka hnojiv, skleníků, sazenic a semen, a dalšího technického vybavení rostlinářských provozů, výroba a dodávka zavlažovacích technologií, čerpadel a souvisejících

náhradních dílů. Konkrétně se do Rumunska dováží traktory, zemědělské nástavby. Výběrová řízení se objevují v oblasti vybavení vepřínů, drůbežáren a zavlažovacích technologií atd.

► Obranný průmysl

Rumunsko poskytuje na obranu 2 % HDP. Pro české firmy mohou být perspektivní například: participace na přezbrojování, vybavení letišť, speciální materiál, zdravotní potřeby.

► Dopravní průmysl a infrastruktura

Pro české firmy v tomto sektoru mohou být perspektivní například: výroba a dodávka stavebních materiálů a technologií, strojů a zařízení v oboru, stavební suroviny a materiály a konstrukční technologie staveb, elektroinstalační materiály, kabeláže pro dopravní cesty, výroba a dodávka dopravní techniky i souvisejících technologií pro postupnou výstavbu železničních koridorů, stavební mechanizace, stroje a technologie (bagry, nakladače, pozemní frézovací technika, drtičky kamene ad.), železobetonové a mostní konstrukce (včetně dřevěných konstrukcí), průmyslové a technické vybavení stavenišť, dodávky stavebních prací nebo stavební supervize dle požadavku investora ad.

► Zdravotnický a farmaceutický průmysl

Pro české firmy existují předpoklady pro výrobu a export: lékařských přístrojů a zařízení, zdravotnického materiálu, pomůcek a vybavení zdravotnických pracovišť včetně specifických dodávek například ochranných prostředků v rámci situace vyvolané pandemií COVID-19 a řešení následků. Na trhu jsou všeobecně žádána moderní parafarmaceutika, volně prodejné doplňky stravy a spotřební materiál.

► ICT

Odhaduje se, že do roku 2025 bude sektor ICT přispívat 12 % do HDP. Pro české firmy mohou být perspektivní například: možnosti dodávek technologií, specializovaného SW pro řízení průmyslových provozů a callcenter, dodávky SW řešení pro ochranu firemních dat, možnosti dodávek technologií, resp. specializovaného SW pro řízení průmyslových provozů a call center, dodávky SW řešení pro ochranu firemních dat, narůstající trend v oblasti smart technologií.

► Dopravní průmysl a infrastruktura

Pro české firmy v tomto sektoru mohou být perspektivní například: výroba a dodávka stavebních materiálů a technologií, strojů a zařízení v oboru, stavební suroviny a materiály a konstrukční technologie staveb, elektroinstalační materiály, kabeláže pro dopravní cesty, výroba a dodávka dopravní techniky i souvisejících technologií pro postupnou výstavbu železničních koridorů, stavební mechanizace, stroje a technologie (bagry, nakladače, pozemní frézovací technika, drtičky kamene ad.), železobetonové a mostní konstrukce (včetně dřevěných konstrukcí), průmyslové a technické vybavení stavenišť, dodávky stavebních prací nebo stavební supervize dle požadavku investora ad.

Mapa strategických příležitostí

4 Kulturní a obchodní jednání

Podkapitoly:

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

4.1 Úvod

Cizinec přijíždějící do země si musí především uvědomit, že Rumunsko je největší zemí regionu a hrdě se hlásí ke svým románským a dáckým kořenům. Rumunská společnost se také hlásí k tradičním rodinným a dalším hodnotám, jako například pravoslaví. Existuje značná rozdílnost mezi jednotlivými skupinami ve společnosti, jakož i regiony, je zde i velká tendence ke kastování. Silnou roli má stále stát a státní aparát, policie. V Rumunsku velmi citlivě reagují na zmínky o komunistické minulosti.

4.2 Oslovení

Při sjednávání schůzky se vyplatí, a to jak ve styku se státními úřady, tak se soukromými firmami, písemná žádost o návštěvu a potvrzení (rovněž písemně). Písemné pozvání je dobré doplnit osobním telefonickým potvrzením. Osvědčuje se také připomenutí a potvrzení setkání emailem. Obchodní partnery doporučujeme častěji urgovat.

Konkrétní forma oslovení se nijak zvlášť neliší od českých realit. V Rumunsku je (především v městských aglomeracích, a v lokalitách, kde již působí zahraniční kapitál) rozšířena angličtina, event. nějaký románský jazyk. V některých částech Rumunska i němčina. Doporučujeme ověřit, v jakém jazyce komunikovat.

4.3 Obchodní schůzka

Obchodní jednání

Obchodní jednání jako takové v zásadě nevykazuje výraznými odlišnostmi od tuzemských schémat. Vlastní časový průběh schůzek bývá poměrně racionální a bez časových ztrát, platí to i pro webináře. Problém může být spíše s časem začátku schůzky (opět platí i pro webináře) jako takové. Může se stát, že dojde k mírnému posunutí setkání. Obvyklé časy zahájení schůzek bývají okolo deváté hodiny ranní. Někjaké významné regionální rozdíly nejsou, nicméně je dobré si ověřit, zda jednání neproběhne například s představitelem maďarské či jiné menšiny.

V Rumunsku je zvykem organizovat program setkání, seminářů, konferencí na poslední chvíli. Není se tím třeba nervovat, vše se nakonec stihne.

Jako nepříliš vhodnou dobu jednání, z hlediska rozvržení v roce, lze označit dobu vánočních a velikonočních svátků a letních dovolených.

Ke konci jednání je oblíbené občerstvení, nelze vyloučit ochutnávky tradičních alkoholických nápojů.

Význam času

V denním životě je čtvrt hodinové zpoždění naprosto normální, přičemž na vládní, státní a obchodní úrovni bývá čas dodržován. Je celkem běžné, že schůzky počítají s 15-30 minutovým zpožděním začátku. V Rumunsku je běžné, že se akce a schůzky potvrzují, plánují nebo se provádí úpravy programu na poslední chvíli (i v den konání akce).

Pracovní návyky

Běžná pracovní kultura se nijak zvlášť neliší od českých zvyklostí, i když jižanský charakter se samozřejmě projevuje jak v běžném, tak obchodním životě. Hlavní problém Rumunska spočívá v podnikové kultuře, transparentnosti podnikatelského prostředí a korupci.

Pokud se jedná o čistě rumunskou velkou či větší firmu (ne tedy nadnárodní), může být český pozorovatel překvapeni vysokým počtem řídicích pracovníků v těchto společnostech, a to hierarchicky v mnoha úrovních.

Specifickou situací současnosti je home office, Potřeba takto organizovat pracovní dobu vyplynula z hygienických opatření v rámci boje s pandemií COVID-19, nicméně teprve čas ukáže, jak moc se tato praxe stane normou či jen přechodným resp. selektivním jevem.

Interpersonální vzdálenosti, oblékání a vzhled

Při jednání nejsou ohledně fyzického kontaktu či odstupu nějaké významnější rozdíly oproti středoevropským normám. Setkání začíná podáním ruky, přátelé se líbají na tvář. Podání ruky se řídí standardními pravidly etikety. Vzdálenosti mezi jednajícími stranami jsou rovněž obvyklé a zasedací pořádky se řídí taktéž podle zaběhlých norem. Počet lidí resp. složení (genderové, věkové) delegace záleží na konkrétním jednání. Vizitky jsou standardem. Drobné dárky jsou možné.

Rumuni jsou velmi zdvořilí, muži často líbají ženám ruku. Oblečení mužů při jednáních představuje téměř výhradně moderní oblek (převážně tmavších a tlumených barev) s košilí a kravatou. Ženy se oblékají podle módy a je možno spatřit kostýmy, šaty, komplety a i minisukni. Oblíbená je černá, často je k vidění červená a další živé barvy. Rumuni o vzhled a životosprávu velmi dbají.

Jednání v domácím prostředí nejsou obvyklá.

Verbální a neverbální komunikace

Je běžné, že konverzace, zejména na ulici, je hlasitá, plná gest a emocí, včetně specifické modulace hlasu. Oslovování křestními jmény spojené s vykáním není neobvyklé a je výrazem bližšího vztahu a respektu. Pro společenskou konverzaci se hodí zejména témata jako Rumunsko a vztahy s Českou republikou všeobecně, krásy rumunské přírody a v mnoha případech může konverzace sklouznout i do politické či sportovní oblasti. Opatrně v oblasti náboženství.

V průběhu obchodního jednání lze zmínit porovnání Rumunska a České republiky s vazbou na nedávnou minulost (pozor však na komunistickou minulost!), vyličení návštěvy České republiky resp. Rumunska, nebo citaci známých výrobků české provenience.

Oceňuje se zmínit např. Plzeňské pivo, Staropramen (působí na místním trhu), Becherovka, automobily Škoda nebo broušené sklo a lustry. Mnoho Rumunů zná i další tradiční české obory jako spotřební, strojírenství, textil, dřevozpracující, energetiku či chemii a téměř všichni velmi oceňují Prahu jako architektonický skvost. Česká republika je relativně velmi oblíbená, má zde stále dobrý zvuk a české výrobky jsou v hierarchii kvality stavěny vysoko.

4.4 Komunikace

Tlumočník: obecně platí, že **angličtina** (případně jiný světový jazyk) je **rozšířená** ve velkých aglomeracích. Specifická panuje situace ve službách, zejména pak v pohostinství a v ubytovacích službách. Číšníci, resp. recepční většinou hovoří anglicky nebo jiným světovým jazykem.

Pokud je zástupce české firmy sám nebo ve spolupráci s někým schopem **jednat v rumunštině**, je vše zpravidla mnohem rychlejší, srdečnější a otevřenější. Rumuni ocení kvalitní přípravu a pokud ne znalost rumunštiny, tak alespoň snahu o zvládnutí jejích základů.

Základní rumunské fráze: „buna ziua“ – dobrý den, „buna seara“ – dobrý večer, pozdravy, které lze používat i při rozloučení „la revedere“ – nashledanou, „mulțumesc“ (mulcumesk) nebo též „mersi“ (mersi) – děkuji, „va rog“ – prosím vás, „bine ați venit“ (bine ac venit) – volně – buďte vítán (i). Zvládnutí těchto několika vět je bráno jako projev úcty a je velmi ceněn.

Komunikace s potenciální zákazníkem se nějak zásadně neliší od českých zvyklostí. Osobní kontakt je z důvodu pandemie COVID-19 poněkud komplikovaný, jednání se přesunula do kyberprostoru na **nejrůznější platformy**, V tuto chvíli lze jen spekulovat, zda jde o vynucený dočasný jev, nebo o trvalý trend.

4.5 Doporučení

Víra, kriminalita, doporučení pro cestování

Rumunsko je zemí s velmi silnou tradicí pravoslavné víry (ortodoxní rumunská církev) a příslušníků římsko a řecko-katolické církve, protestantských církví, je zde menšina židů a muslimů.

Cestování osobními vozidly vyžaduje v Rumunsku zvýšenou pozornost a to zejména ve večerních a nočních hodinách. Kvalita silnic se sice zlepšuje, ale jde spíše o hlavní tahy.

Kriminalita v Rumunsku nepřevyšuje míru kriminality v České republice.

Co se týče nedovolené výroby a dovozu psychotropních látek a jedů, jsou rumunské zákony velmi přísné. V této souvislosti upozorňujeme zejména na mnohem tvrdší a odlišný výklad konzumace a přechovávání drog oproti zvyklostem v České republice.

Jídlo a stolování

Rumuni jsou velmi pohostinní. Typická rumunská jídla: Teplá jídla: „mici“ (miči = zhruba varianta čevabčiči), „sarmale“ (mleté maso ve vinném nebo zelném listu), „mamaliga“ (polenta neboli kukuřičná kaše), „gratar“ (grilované maso nebo klobásy) a občas bývají ryby. Ze studených pokrmů to jsou pak zelenina a saláty, nakrájené salámy a sýry, jednohubky a ovoce. Lze se setkat i s lokálními výrobky, včetně typických alkoholických nápojů.

4.6 Státní svátky

Seznam svátků a volných dnů (tučné platí pro rok 2021, jde o pohyblivé volné dny, jinak všeobecné volno)

1. a 2. ledna – Nový rok

24. ledna – Den sjednocení rumunských zemí

30. dubna – Velký pátek

2. a 3. května – Pravoslavné Velikonoce

1. května – Den práce

1. června – Den dětí

20. a 21. června – Svatodušní svátky

15. srpna – Nanebevzetí Panny Marie

30. listopadu – Svatý Ondřej, patron Rumunska

1. prosince – Velké sjednocení Rumunska

25. a 26. prosince – Vánoce

Velmi silně se slaví všechny náboženské svátky, zejména pak Vánoce a Velikonoce se všemi pravoslavnými odlišnostmi (např. Vánoce jsou od 25.12, Velikonoce většinou v odlišném týdnu apod.).

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

5.1 Vstup na trh

Podobně jako v jiných zemích **není žádný universální recept**, ale lze zobecnit určité doporučené a prověřené postupy.

Zastoupení **kanceláře CzechTrade**: V rámci B2B asistence může vyhledat a vytipovat místního obchodního zástupce, tento klíčový krok mnoho firem nevyužívá. Kancelář dominantně pomáhá při vytipování, selekci, oslovení místních obchodně servisních firem nebo distribučních společností včetně prezentace produktů CZ firem a zorganizování schůzek.

Doporučujeme rovněž obrátit se na **renomované právní kanceláře**.

Od 1. 1. 2007 je Rumunsko členem Evropské unie, takže se na dovozy i vývozy, resp. na intrakomunitární obchod vztahují pravidla vnitřního trhu Evropské unie. **Rumunské celní normy jsou do souladu s unijním acquis.**

Celní informace lze najít na webových stránkách celní správy www.customs.ro, oslovit přímo v angličtině. Kontakt: „Autoritatea Nationala a Vamilor“ (Generální ředitelství celnic), adresa: Str. Alexandru Ivasiuc nr. 34-40, bl. 5, sector 6, București, C.P. 60305, email: relatiipublice@customs.ro, vama@customs.ro (útvar pro komunikaci s veřejností).

Co se týče celních předpisů při vývozu do třetích zemí, doporučujeme rovněž navštívit webovou stránku celní správy, kde je k dispozici v angličtině celní zákon včetně prováděcích předpisů. Ze zákona jsou celníci povinni zodpovědět všechny dotazy, včetně dotazů zahraničních subjektů.

Certifikace – významný krok úspěšného vstupu na rumunský trh, pro vybrané výrobky a technologie je potřeba si zjistit nejdříve podmínky certifikace výrobku u příslušné certifikační autority, sladění legislativy Rumunska a Evropské unie totiž i nadále probíhá postupně. (Samozřejmě, že této situace umí obratně využít zahraniční i domácí konkurence.)

Prostor pro **korupci** postupně ubývá, přesto může tento moment vstup na trh zbrzdit.

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Zákony – obchodní společnosti jsou zřizovány dle zák. č. 31/90 o obchodních společnostech. Podle tohoto zákona fyzické a právnické osoby se mohou slučovat a vytvářet následující druhy obchodních společností:

- veřejnou obchodní společnost – S. N. C. Societate în nume colectiv
- komanditní společnost – S. C. S. Societate în comandită simplă
- akciovou společnost – S. A. Societate pe Acțiuni

- komanditní akciovou společností – S.C.A. Societate în comandită pe acțiuni
- společnost s ručením omezeným – S. R. L. Societate cu răspundere limitată

Podmínky pro založení firmy viz **Obchodní rejstřík**, který tyto záležitosti řeší, je k dispozici na stránkách www.onrc.ro v rumunštině a částečně v angličtině.

- Základní stránka informací je na webu ONRC, www.onrc.ro
- e-mail: onrc@onrc.ro Služby ONRC jsou však až na poskytnutí několika základních údajů o firmách zpoplatněné.

Podobně jako při vybírání typu společnosti doporučujeme v každém případě záležitosti ohledně zakládání firmy (a obecně všechny záležitosti právní povahy) svěřit **renomované advokátní kanceláři**, jelikož pouze ta může dát závaznou a rychlou odpověď. Velvyslanectví České republiky v Bukurešti může na vyžádání doporučit několik prověřených kanceláří (i s českým prvkem).

Doporučujeme mít na rumunském trhu **obchodního resp. distribučního zástupce**. Podle typu zboží či služby je zástupce buď celostátní nebo regionální. CZ firmy si mnohdy platí své zástupce, který přímo působí na rumunském trhu, uzavírá smlouvy, kontroluje jejich plnění, vytváří potřebné síť, funguje jako koordinátor prodeje, servisu apod. Solidní obchodní partner nejen, že dokáže vyřešit problematiku certifikace, ale urychlí i vstup na místní trh. Následně pak mohou tito zástupci transformovat do formy pobočky s většinovým CZ kapitálem. Rumunští importéři a distributoři jsou dostatečně zkušené firmy s vlastní nebo najatou logistikou a vlastním zákaznickým trhem.

5.3 Marketing a komunikace

Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP)

Zázemí pro propagační, marketingové a reklamní působení v Rumunsku je tvořeno poměrně hustou sítí společností, kde fungují obdobné pracovní metody jako v České republice. Možnost inzerce nabízí odborné články v ekonomických periodikách prostřednictvím novinářů, kteří dlouhodobě spolupracují s Velvyslanectvím, CzechTrade či Českým centrem.

Výběr z databází: Není v možnostech velvyslanectví kontrolovat, zda všechny adresy, e-mailová spojení a kontakty jsou stále funkční a správná, nicméně pokud uvedený kontakt momentálně nefunguje, pro ověření správnosti postačí využít některý z mezinárodních vyhledávačů (www.google.com, www.yahoo.com, www.seznam.cz apod.) nebo i rumunských (www.google.ro nebo www.cauta.ro).

Rumunské inzertní servery:

- www.adzone.ro
- www.anuntulweb.ro

Zastoupení **CzechTrade**: www.czechtrade.ro

Propagace českých firem na rumunském trhu:

- je jednou z nezbytných podmínek pro prosazení se na rumunském trhu,
- rumunský partner považuje otázku participace české firmy na nákladech za marketing a propagaci svěřených výrobků v první fázi za samozřejmost,
- česká firma si proto musí tyto očekávané výdaje zahrnout do svých ceníků,
- propagační materiály je možné připravit rumunsky, postačí však i angličtina,
- po odeznění pandemie bude znovu platit možnost prezentovat se kromě reklamy a médií také formou účasti na veletrzích (mimo jiné na centrálním výstavišti ROMEXPO v Bukurešti www.romexpo.ro nebo v regionech Rumunska).

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Problematika ochrany duševního vlastnictví je řešena v souladu s legislativou Evropské unie.

Podle vyjádření představitelů **odboru ochrany značek** v rámci “Oficiul de Stat pentru Inventii si Marci” (OSIM, odpovídá českému Úřadu průmyslového vlastnictví, www.osim.ro) má počínaje 1. 1. 2007 zhruba **670.000 registrovaných evropských značek** v Rumunsku zaručenou ochranu, nicméně mohou nastat situace, kdy dojde ke sporu. V takovém případě nezbývá než zvolit soudní cestu.

Oblast **ochrany spotřebitele** řeší také: A.N.P.C.P.S. Romania National Association for Consumer Protection and Promotion of Programmes and Strategies from Romania Negru Voda Strada 3, district 3, Bucharest Email: sorin@infocons.ro, office@anpcpps.ro, secretariat.general@protectia-consumatorilor.ro Web: www.protectia-consumatorilor.ro

5.5 Trh veřejných zakázek

Veřejné zakázky se vyhláší a řídí v souladu s příslušnými evropskými směnicemi.

Zadávaní veřejných zakázek se děje převážně vyhlášením v tisku. Začíná se uplatňovat i způsob umístění na webových stránkách veřejných institucí (převážně ministerstev). Kromě toho fungují specializované agentury a subjekty jako Komoditní burza, Mediafax a jiné. Rumunská státní administrativa neposkytuje zatím příliš pružné informace. Pokud je informace pro zadatele podstatná, vyplatí se být vytrvalý. Zástupci místních firem mají v tomto směru nezastupitelný význam, avšak i oni upozorňují na obtížný přístup k informacím.

Zřejmě největší databázi veřejných zakázek dostupnou na internetu lze nalézt na stránce www.licitatiiseap.ro (má i anglickou mutaci).

Účastník (poskytovatel) musí zpravidla splnit minimálně tyto následující požadavky:

- přihlášení podniku zápisem do výběrového řízení,
- zakoupení technického deníku,
- prezentování nabídky v souladu s podmínkami uvedenými v technickém deníku,
- splnění kvalifikačních podmínek.

Weby s tendry (veřejnými zakázkami) na trhu:

- www.licitatia.ro
- www.licitare-publica.ro Weby s tendry podle oborů:
- <http://autoline-eu.ro/> – prodej/nakup/tendry veškerých typů vozidel
- <http://licitatiiconstructii.ro> – tendry/aukce stavebnictví
- Programe de înzestrare - Direcția generală pentru armamente (dpa.ro) – dokumenty Generálního ředitelství pro vyzbrojování

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

Rumunský právní systém patří do rodiny kontinentálního práva a je nejvíce ovlivněn francouzským pojetím. Obchodní právo prošlo po roce 1990 prakticky kompletní legislativní změnou.

K právnímu prostředí obecně je třeba poznamenat, že legislativa se poměrně často mění. Požadavky na kvalitu dokumentů mohou občas vest k obtížnému uhrazení pohledávky. Proto doporučujeme při uzavírání smluv s rumunskými partnery, bez ohledu na závažnost a povahu uzavíraných právních aktů, věnovat této otázce zvýšenou pečlivost a raději záležitosti konzultovat se zavedenou právní kanceláří. (Velvyslanectví České republiky, CzechTrade a České centrum v Bukurešti mohou rovněž doporučit.)

Procento problematických zakázek či neplatičů není vyšší než kdekoliv jinde v Evropě:

Průměrná doba splatnosti faktur se uvádí cca 40 dnů, faktury uhrazené po splatnosti tvoří cca 30 %, počet dnů ode dne splatnosti do úhrady je cca 30. (dle údajů společnosti EOS KSI ČR)

V případě, že zákazník neplatí, doporučujeme komunikovat se zákazníkem tak, že zašlete „upomínku“ a to i přesto, že zákon takový krok nevyžaduje. Zákazníka v rámci „upomínky“ upozorněte, že v případě neuhrazení, bude pohledávka vymáhána soudně. Zvýší se tak šance na jiné, než soudní řešení, a také soud nemůže již pohledávku ignorovat. V každém případě je lepší komunikovat přes právní kanceláře.

Co se týče délky soudního řízení, je srovnatelná se situací v České republice. K dispozici je i arbitráž.

Možnost řešení obchodních sporů nabízí také Hospodářská komora Rumunska (www.ccir.ro).

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Vstup na území Rumunska – doklady

Upozorňujeme, že z důvodu pandemie COVID 19 se mohou parametry vstupu a pobytu na území Rumunska měnit. Důrazně doporučujeme sledovat aktuální dění na stránkách zastupitelského úřadu Rumunska!

Občané ČR mohou do Rumunska přicestovat s platným cestovním pasem či platným občanským průkazem. Pro rodinné příslušníky občanů ČR, resp. EU platí stejné podmínky vstupu, pouze pokud je rodinný příslušník občanem třetí země, pro niž platí vízová povinnost, musí požádat na příslušném zastupitelském úřadě Rumunska o rumunské vstupní vízum. V případě, že je rodinný příslušník držitelem platného pobytového povolení pro jiný členský stát EU, vstupní vízum nepotřebuje.

Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria (oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince)

Režim vstupu

Rumunsko se od 1. ledna 2007 stalo členskou zemí EU, z čehož vyplývají i důležité změny pro občany ČR, kteří se v Rumunsku zdrží krátkodobě i dlouhodobě. Pokud občan EU hodlá na území Rumunska pobývat maximálně 3 měsíce, není nutné vyřizovat žádné další formality. V případě, že se občan EU chce na území Rumunska zdržet déle než 3 měsíce, musí se do 90 dnů od vstupu přihlásit na nejbližším útvaru cizinecké policie a zároveň splnit jednu z následujících podmínek účelu pobytu: zaměstnání nebo samostatná výdělečná činnost, finanční nezávislost a zdravotní pojištění, studium, sloučení rodiny. Na základě níže předložených dokladů bude občanům EU vydáno tzv. potvrzení o registraci. Stejně tomu bude i u rodinných příslušníků občanů EU. Rodinným příslušníkům, kteří nejsou občany EU, je vydáno pouze potvrzení s platností do doby vydání pobytové karty. Lhůta k jejímu vydání činí 90 dnů.

Doklady potřebné pro jednotlivé účely pobytu:

Zaměstnání

vyplněná žádost,

platný cestovní doklad, nebo občanský průkaz v originálu i kopii,

pracovní smlouva v originálu a kopii, nebo prohlášení zaměstnavatele,

print screen „z obecného seznamu zaměstnanců“ (část, kde najdete údaje o pracovní smlouvě s razítkem a podpisem zaměstnavatele),

další informace <https://inspectiamuncii.ro>, doklad o zaplacení poplatku.

Samostatná výdělečná činnost

vyplněná žádost,

platný cestovní doklad, nebo občanský průkaz v originálu i kopii,

povolení k výkonu činnosti /živnostenský list/,

doklad o zaplacení poplatku.

Pobyt na základě dostatečných finančních prostředků

vyplněná žádost,

platný cestovní doklad, nebo občanský průkaz v originálu i kopii,

doklad o finančních prostředcích ve výši rumunského životního minima /výpis z bankovního účtu, potvrzení o přiznání důchodu apod./,

doklad o zdravotním pojištění /buď v rumunském zdravotním systému, nebo v jiném členském státu EU – karta evropského zdravotního pojištění/,

doklad o zaplacení poplatku.

Studium

vyplněná žádost,

platný cestovní doklad, nebo občanský průkaz v originálu i kopii,

doklad o studiu v akreditované instituci,

doklad o finančních prostředcích ve výši rumunského životního minima/výpis z bankovního účtu apod./, příp. čestné prohlášení,

doklad o zdravotním pojištění /buď v rumunském zdravotním systému, nebo v jiném členském státu EU – karta evropského zdravotního pojištění/,

doklad o zaplacení poplatku.

Sloučení rodiny

vyplněná žádost,

platný cestovní doklad, nebo občanský průkaz v originálu i kopii,

matriční doklad potvrzující stupeň příbuznosti /rodný list, oddací list apod./, kopie potvrzení o registraci občana EU, s nímž žadatel žije ve společné domácnosti,

doklad o finančních prostředcích ve výši rumunského životního minima /výpis z bankovního účtu apod./,

doklad o zdravotním pojištění /buď v rumunském zdravotním systému, nebo v jiném členském státu EU – karta evropského zdravotního pojištění/,

doklad o zaplacení poplatku.

V případě, že občan EU či jeho rodinný příslušníci pobývají na území Rumunska nepřetržitě nejméně 5 let /zákon stanovuje výjimky z této doby a definuje nepřetržitost/, mají právo získat trvalý pobyt. O vydání karty trvalého pobytu je potřeba požádat cizineckou policii, jež kartu na základě žádosti vydá do 30 dnů, resp. 90 dnů u rodinných příslušníků, kteří nejsou občany EU.

Místem, kde se občané EU a jejich rodinní příslušníci musí k pobytu přihlásit, resp. požádat o vydání registračního potvrzení, je tzv. INSPECTORATUL GENERAL PENTRU IMIGRĂRI /cizinecká policie/. V Bukurešti instituce sídlí na adrese: str. Nicolae Iorga 23, sector 1. Mimo Bukurešť jsou sídla cizinecké policie ve všech župních městech.

Kontakty na jednotlivé úřadovny jsou např. na webu igi.mai.gov.ro nebo util21.ro.

Další informace v angličtině lze najít na webových stránkách General Inspectorate For Immigration <http://igi.mai.gov.ro/en>.

Aktuální podmínky, týkající se vstupu a pobytu na území Rumunska, doporučujeme před odjezdem do zahraničí ověřit na **zastupitelském úřadu Rumunska**, který je k tomu plně kompetentní.

Velvyslanectví se nachází v městském centru, hlavním orientačním bodem je kruhový objezd Piata Universitatii u hotelu Intercontinental. Budova úřadu stojí vedle ruského pravoslavného kostela (Biserica Rusa). Z letiště jezdí MHD, bus č. 783, který jezdí přímo z letiště do centra Bukurešti (na náměstí Universitate).

MHD v Bukurešti: Autobusy, trolejbusy a tramvaje: www.stb.ro Metro: www.metrorex.ro Taxi služby jsou cenově dostupnější, než je tomu v České republice.

Hotelové služby jsou široce dostupné v celé zemi, booking.com

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

Za účelem získání bližších informací doporučujeme pro **zaměstnávání občanů z České republiky v Rumunsku** navštívit integrovaný portál Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky **EURES** poradce při Úřadu práce České republiky (mpsv.cz).

Velvyslanectví České republiky v Bukurešti může pro konkrétní konzultace specifik doporučit **renomované personální agentury** a advokátní kanceláře.

Minimální mzda je od ledna 2021 2300 RON (458 EUR). V sektoru stavebnictví je minimální mzda nastavena na 3000 RON, a to až do konce

roku 2028.

Průměrná čistá mzda v Rumunsku v září roku 2020 vzrostla na 3 321 RON (682 EUR), což je o 7,80 % více ve srovnání se stejným měsícem roku 2019.

Mezinárodní smlouva o sociálním zabezpečení Smlouva mezi Českou republikou a Rumunskem o sociálním zabezpečení vstoupila v platnost dnem 1. března 2004. Smlouva je moderním smluvním dokumentem, který odpovídá všem standardním principům koordinace sociálního zabezpečení ve vztazích mezi státy.

Zdravotní pojištění Smlouva o sociálním zabezpečení zajišťuje zdravotní péči pojištěncům jednoho státu i v Rumunsku, avšak jen v nezbytném rozsahu, pokud zdravotní stav pojištěnce vyžaduje neodkladné poskytnutí zdravotní péče.

Důchodové pojištění Změny v souvislosti se vstupem nové Smlouvy o sociálním zabezpečení v platnost Podle dosud platné Úmluvy mezi Československou republikou a Rumunskou lidovou republikou o spolupráci v sociálních otázkách z roku 1957 důchody nepřiznávaly obě smluvní strany, ale pouze stát trvalého bydliště oprávněné osoby, a to i za dobu pojištění získanou ve druhém smluvním státě, a to bez jakékoli kompenzace. Česká strana přiznávala důchody osobám žijícím v ČR i za předchozí doby jejich zaměstnání v Rumunsku a podobně postupovala i rumunská strana v případě osob žijících v Rumunsku, které byly v minulosti pojištěny/zaměstnány v ČR/Československu.

5.9 Veletrhy a akce

Největší organizátor veletrhů v Rumunsku je ROMEXPO – www.romexpo.ro (i anglicky)

- organizátor veletrhů přes Obchodní komoru Rumunska – <http://ccir.ro/ro/blog/> (i anglicky)

Nejvýznamnější veletrhy

- zemědělský a potravinářský veletrh Indagra www.indagra.ro
- stavební veletrh ConstructExpo www.construct-ambientexpo.ro

6 Kontakty

Podkapitoly:

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Velvyslanectví

se nachází v městském centru, hlavním orientačním bodem je kruhový objezd Piata Universitatii u hotelu Intercontinental. Budova úřadu stojí vedle ruského pravoslavného kostela (Biserica Rusa). Z letiště jezdí MHD, bus č. 783, který jezdí přímo z letiště do centra Bukurešti (na náměstí Universitate).

Adresa: Strada Ion Ghica 11, 030045 Bucuresti, Sector 3.

Telefon: +40.21/303.92.30 Fax: +40.21/312.25.39 E-mail: bucharest@embassy.mzv.cz Web: www.mzv.cz/bucharest

Otevírací hodiny: pondělí–pátek 8:00–16:30

Konzulární úsek: telefon: +40.21/303.92.32 (úřední hodiny Po, St, Čt 8:30–11:30) E-mail: consulate_bucharest@mzv.cz

Ekonomický úsek: telefon: +40.21/303.92.43, E-mail: commerce_bucharest@mzv.cz

Stálá služba: telefon: +40.744/564676 (pracovní dny 16:30–8:00, víkendy a svátky)

Konzulární pohotovost (jen pro případ nouze): telefon:+40.744/365646

CzechTrade Rumunsko

Vedoucí zahraniční kanceláře: Mgr. Bc Kryštof Rygl

Adresa: Strada Ion Ghica 11, 030045 Bucuresti, Sector 3.

M: +40 741 528 928 E-mail: krystof.rygl@czechtrade.cz

Honorární generální konzulát České republiky v Temešváru

Vedoucí úřadu: Ștefan Moțec, honorární generální konzul

Adresa: Piața Plevnei, nr. 7, apt. 1, 300 195 Timișoara, Romania

Telefon: 0040 356 179 038 Fax: 0040 356 179 039 E-mail: Timisoara@honorary.mzv.cz / stefan.motec@avocatmotec.ro

Provozní hodiny úřadu: úterý a čtvrtek 14.00-16.00 Pohotovostní telefon pouze pro případy nouze českých občanů (mimo úřední hodiny): 0040 726 121 219.

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

Záchranka, policie, požárníci: +40 112

Infolinka: +40 1931

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

Prezident republiky: <https://www.presidency.ro/>

Vláda: www.gov.ro

Ministerstvo zahraničních věcí - Ministerul Afacerilor Externe Adresa web: <http://www.mae.ro>

Ministerstvo vnitra - Ministerul Afacerilor Interne Adresa web: <http://www.mai.gov.ro/>

Ministerstvo zemědělství a rozvoje venkova - Ministerul Agriculturii Și Dezvoltării Rurale Adresa web: <http://www.madr.ro>

Ministerstvo národní obrany - Ministerul Apărării Naționale Adresa web: <http://www.mapn.ro>

Ministerstvo kultury - Ministerul Culturii Adresa web: <http://www.cultura.ro/>

Ministerstvo regionálního rozvoje, veřejných prací, a správy - Ministerul Dezvoltării, Lucrarilor Publice și Administrației Adresa web: <http://www.mlpda.ro>

Ministerstvo hospodářství, podnikání a turistiky - Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului Adresa web: <http://www.economie.gov.ro>

Ministerstvo Energetiky – Ministerul Energiei Adresa web: <http://www.energie.gov.ro>

Ministerstvo národního školství - Ministerul Educației Adresa web: <http://www.edu.ro/>

Ministerstvo financí - Ministerul Finanțelor Adresa web: <http://www.mfinante.gov.ro/>

Ministerstvo pro investice a evropské projekty - Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene Adresa web: <http://www.mfe.gov.ro>

Ministerstvo spravedlnosti - Ministerul Justiției Adresa web: <http://www.just.ro>

Ministerstvo životního prostředí, vodního a lesního hospodářství - Ministerul Mediului, Apelor și Padurilor Adresa web: <http://www.mmmediu.ro/>

Ministerstvo práce a sociální ochrany - Ministerul Muncii și Protecției Sociale Adresa web: <http://www.mmuncii.ro>

Ministerstvo zdravotnictví - Ministerul Sănătății Adresa web: <http://www.ms.ro/>

Ministerstvo mládeže a sportu - Ministerul Tineretului și Sportului Adresa web: <http://www.mts.gov.ro/>

Ministerstvo dopravy, infrastruktury a komunikace - Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Adresa web: <http://www.mt.gov.ro/>

Ministerstvo výzkumu, inovace a digitalizace – Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării Adresa web: <http://www.research.gov.ro>

Rumunská obchodní a průmyslová komora: www.ccir.ro

Agentura pro malé a střední firmy a družstva (v rámci ministerstva) – www.imm.gov.ro

Privatizační agentura AAAS (AVAS) – www.aaas.gov.ro

Agentura pro platby a intervence v zemědělství – www.apia.org.ro/

Lesní správa – www.rosilva.ro

Fond bydlení – www.anl.ro/

Kosmická agentura – www.rosa.ro

Agentura pro ochranu spotřebitele – www.anpc.ro

Národní institut meteorologie, hydrologie a hospodaření s vodou – www.meteoromania.ro/

Vězeňská správa – <http://anp.gov.ro>

Evropský rumunský institut – www.ier.gov.ro

Národní institut výzkumu a rozvoje v informatice – www.ici.ro

Úřad pro hospodářskou soutěž – www.consiliulconcurentei.ro/ro/despre-noi.html

Patentový úřad – www.osim.ro

Komise pro jadernou bezpečnost (Nukleární dohled) – www.cncan.ro

Celní správa: www.customs.ro <http://doingbusiness.ro> – katalog rumunských firem (i anglicky)

Ekonomické informace: Asociace dovozců a vývozců Rumunska (i anglicky) – www.aneir.ro

Investiční možnosti v Rumunsku (anglicky) – www.investromania.gov.ro www.profitromania.ro

Finanční a burzovní: Stock Exchange (i anglicky) – www.bvb.ro finanční investice (i anglicky) – www.investment.clubromania.ro

Centrální banka - Banca Nationala Romana (BNR) – www.bnr.ro

Daňová správa - Agentia Nationala de Administratie Fiscala (ANAF) – www.anaf.ro